

FM Heljä Pulli

Karjalaisten sukujen tutkimisesta

Tarkastelen seuraavassa veroluetteloitteen antia karjalaisten sukujen tutkimuksessa.

Karjalaisia sukuja tutkittaessa on usein palautettava mieleen, missä Ruotsin ja Venäjän välinen raja kulloinkin on kulkenut. Suomen itäinen raja oli vuoteen 1809 asti nimenomaan Ruotsin valtakunnan raja, joka siirtyi useita kertoja milloin itään, milloin länteen Pähkinäsaaren rauhasta (1323) lähtien. Karjalan jako kahden valtakunnan kesken aiheuttaa sen, että verotusjärjestelyt ja veroasiakirjat ovat erilaisia Karjalan eri osissa.

Viipurin l. Ruotsin Karjalaan kuuluivat Äyräpään, Rannan, Jääsken ja Lappeen kihlakunnat. Vanhimmat veroluettelot ovat maakirjoja, kuten muuallakin Ruotsiin kuuluneessa Suomessa. Ne alkavat v.1543 ja sisältyvät voudintileihin.

1500-luvulla Ruotsin veronmaksajat ryhmiteltiin pitäjittäin verotuksellisiin yksikköihin, neljänneskuntiin. Ne taas jaettiin nautakuntiin ja nautakunnat verotaloihin. Läheskään aina kirjurit eivät merkinneet kylien nimiä maakirjoihin, vaan isännät ryhmiteltiin neljännes- ja nautakuntamiesten nimien alle. Nämä luottamusmiehet saattoivat vaihtua vuosittainkin. Isännille ei aina merkitty sukunimiä. Jos sukunimi on kirjoissa, patronyymi useimmiten puuttuu.

Myös Viipurin Karjalan maakirjat jäivät ajastaan jälkeen. Isännän nimestä tuli eräänlainen "talonnimi", joka pysyi kirjoissa, vaikka nimenkantaja oli jo ammuin kuollut. Kun sama nimi voi näkyä maakirjoissa kymmeniä vuosia eikä muita lähteitä ole käytettävissä, on yleensä mahdotonta tietää, onko kysymyksessä sama isäntä vai 2-3 samannimistä, vaikkapa poika ja pojanpoika. Etunimethän periytyivät sitkeästi.

Maakirjojen käyttö esipolvitutkimuksissa on siten usein sangen

ongelmallista ja joudutaan puhumaan todennäköisyyksistä. Kokemukseni mukaan täysin varma sukujohto 1540-luvulle saakka on pikemmin poikkeus kuin sääntö. Tosin esipolvitutkimuksissa ei läheskään aina päästä 1500-luvulle asti.

Vanhimmat henkikirjat ovat v:lta 1635. Ne sisältyvät läänintileihin. 1600-luvun henkikirjoista puuttuvat useimmiten sukunimet, vaikka muut lähteet osoittavat, että sukunimet olivat käytössä Karjalassa. Kirjurit siis noudattivat ruotsinmaalaista käytäntöä kuten läntisemmässä Suomessa. Vaimojen nimiä ei Itä-Suomessa (Karjala, Savo, Kymenlaakso) merkitty henkikirjoihin eräitä poikkeusvuosia lukuun ottamatta.

1660-luvulta lähtien n. parinkymmenen vuoden ajan verotettavat ryhmiteltiin sen mukaan, minkälaisen sotilaan talo kustansi kuten raskas ratsuväki (ryttare, cavallerie), kevyt ratsuväki l. rakuunat, jalkaväki jne. Rälssitalonpojat olivat omassa ryhmässään. Jos kylä oli suuri, sen taloja voi olla useassa ryhmässä. Muuten Viipurin Karjalan henkikirjat puuttuvat eri pituisina jaksoina 15 vuoden ajalta vv. 1670-1700.

Vanha Suomi syntyi Uudenkaupungin rauhan jälkeen (1721). Se käsitti pääosan Käkisalmen läänistä ja Venäjään liitetyn osan Viipurin Karjalaa. Pikku vihan jälkeen Turun rauhassa (1743) raja siirtyi Kymijokeen ja osittain Savon puolelle. Vanha Suomi liitettiin muuhun Suomeen v. 1811. Rajanvedot jakoivat pitäjiä, kyliä ja jopa tiloja kahtia. Tällöin syntyi uusia seurakuntiaakin kuten Kesälahti ja Antrea.

Viipurin Karjalan osa muodosti Viipurin läänin, josta on henkikirjoja vuosilta 1722-1782. V:n 1723 henkikirja on samalla eräänlainen maakirja. Siinä luetellaan talojen asukkaita alaikäisiä lapsia myöten sekä ikätietoja, jotka ovat epäluotettavia. V:lta 1727 on verorevisiokirja, josta selviävät tilan entisen ja nykyisen viljelijän nimet ja tietoja tilan laadusta verotuksen tarkistamista varten. Verorevisiokirjasta saa useimmiten varmistuksen siitä, onko suku vaihtunut talossa isonvihan jälkeen. V:n 1782 jälkeen henkikirjoja ei laadittu. Sen sijaan verotuksesta on ns. podushnie-maksuluetteiloita (venäjänkielisiä), joita säilytetään Mikkelin maakunta-arkistossa.

Käkisalmen (läänin) 1. Venäjän Karjalan veroasiakirjoja tarkastellaan tässä vanhimmista lähtien. Vanhin on Vatjan viidenneksen verokirja v:lta 1500 (J.V.Ronimuksen väitöskirja ja suomennos 1906). Niin mielenkiintoinen asiakirja kuin se onkin, se on sukututkimuksen kannalta jokseenkin hyödytön, sillä seuraavaan säilyneeseen veroluetteloon on n. 90 vuoden matka, siis 2-3 tuntematonta sukupolvea.

Ruotsalaisten tekemiä maakirjoja on 25-vuotisen sodan lopulta, vuosilta 1589-93. Seuraavankin sodan (1609-17) aikana ruotsalaiset ryhtyivät laatimaan maakirjoja, joita on katkonainen sarja vuosilta 1613-51. Isäntien nimistä selviää, että valtaosa asukkaista oli alkuperäistä, kreikanuskoista karjalaisväestöä. Alkuperäisten asukkaiden muuttoa itään päin tapahtui jo 1600-luvun alkupuolella, mutta varsinainen vyöry tapahtui ns. ruptuurisodan aikoihin (1656-58). Rajat eivät muuttuneet, mutta Karjalan asutushistoriassa tällä sodalla oli mullistava merkitys. Suuri osa Käkisalmen läänistä autioitui ja tilalle muutti uudisasukkaita läntisestä Karjalasta, Savosta ja kauempaakin.

V:n 1650 tienoilla Käkisalmen lääni jaettiin läänityksiksi eivätkä asukkaat maksaneet veroja kruunulle. Näin ollen veroluettelot puuttuvat vuosilta 1652-80, poikkeuksena Pielisjärvi, joka kuului Kajaanin vapaaherrakuntaan ja jonka tilit sisältyvät Pohjanmaan tileihin. Vuosilta 1681-96 on säilynyt "henkikirjoja", jotka poikkeavat Ruotsin puoleisista mantaaliluetteloista. Niissä mainitaan vain yksi mies tilaa kohti kuten maakirjoissa ja nimeltäänkin ne ovat savu- tai arvioveroluetteloita. Läänitysten peruutuksen jälkeen (1680) osa Käkisalmen läänin talonpojista maksoi veronsa kruunulle, mutta hyvin yleisesti kruunu vuokrasi maita arrendaattoreille 1. verovuokraajille. Tästä järjestelmästä johtuu, että veroluettelot ovat sekavia ja ilmeisen puutteellisia.

Käkisalmen lääni jakaantui pohjoiseen ja eteläiseen lääniin (voutikuntaan), joitten raja ei ollut kiinteä eikä kaikissa 1600-luvun veroluetteloissa jakoa ole tehtykään. Pohjoisesta läänistä on 1700-luvulta yksi henkikirja (1722) ja kolme verorevisiokirjaa (1727, 1754 ja 1764). V:n 1764 verorevisiokirjassa esiintyvät ensimmäisen kerran ne kantatilojen numerot, jotka olivat maarekisterissä vielä v. 1939. Eteläisestä läänistä on verorevisiokirja v:lta 1727 ja

henkikirjoja v:lta 1724 sekä 1731-82. Jaakkima, Kurkijoki ja Parikkala puuttuvat kuitenkin kirjoista 1720-luvun jälkeen.

Pohjois-Karjalan kihlakunta muodostettiin siitä osasta Käkisalmen pohjoista läänistä, joka jäi Uudenkaupungin rauhassa (1721) Ruotsin puolelle. Sen tilit sisältyvät Savonlinnan ja Kymenkartanon läänin tileihin. V:lta 1722 on henkikirja ja ajalta 1723-75 ns. verollepanomaakirjoja, jotka ovat samantapaisia kuin Käkisalmen läänin verorevisiokirjat, ts. yksi mies taloa kohti ja verotuksen perusteet. Kihlakunta liitettiin Kuopion lääniin v. 1775 ja sieltä henkikirjat puuttuvat 1800-alkuvuosiin asti.

Inkerinmaa kuului Ruotsin voittomaihin suurvalta-aikana ja sieltä on maa- ja henkikirjoja ajalta 1634-1708.

Sukututkijalle on usein hyötyä eräästä asiakirjasta, joka ei ole varsinainen veroluettelo: papiston laatima Vanhan Suomen väestöluettelo v:lta 1754. Se koskee vain luterilaisia seurakuntia. Yhtenäistä kirjaamisenetelmää ei ollut. Kurkijoella on kirjattu vain kunkin kylän asukkaitten lukumäärä, kun taas Parikkalassa on luettelut kaikki asukkaat kylittäin ja perheittäin sekä epäluotettavat ikätiedot.

Viipurin Karjalan läänintileihin sisältyy muitakin veroasiakirjoja kuin maa- ja henkikirjoja kuten hopeaveroluettelot, karja- ja kylvöluettelot, sotilastilaluettelot, ratsumiesluettelot, autioluettelot, karanneitten luettelot. Näitä ei ole kaikilta vuosilta.

Karjalan veroluettelot

	<u>Maakirjat</u>	<u>Henkikirjat</u>
<u>Viipurin l. Ruotsin Karjala</u>	1543-1708	1635-1708

(Äyräpään, Rannan, Jääsken
ja Lappeen kihlakunnat)

Käkisalmen l. Venäjän Karjala

Vatjan viidenneksen verokirja	1500	
Ruotsin vallan aikana:	1589-1593	1681-1696
	1613-1651	

<u>Inkerinmaa</u>		1634-1708
-------------------	--	-----------

Vanha Suomi:

Viipurin lääni	1722-1782
Käkisalmen eteläinen lääni	1724, 1731-1782
Käkisalmen pohjoinen lääni	1722
Jääsken, Lappeen ja Kymin kihla- kunnat (kuuluvat Viipurin lääniin)	1743-1782

<u>Pohjois-Karjalan kihlakunta</u>	1723-1775	1722
------------------------------------	-----------	------

- - - - -

Verorevisiokirjat

Viipurin lääni	1727
Käkisalmen eteläinen lääni	1727
Käkisalmen pohjoinen lääni	1727, 1754, 1764

- - - - -

Vanhan Suomen Väestöluettelo	1754
------------------------------	------

- - - - -

<u>Käkisalmen pohj.lääni</u>			<u>Käkisalmen etel. lääni</u>		
1722	1727	1754, 1764	1724	1727	1731-82

Ruskeala	x	x	Hiitola		
Uukuniemi	x	x	Räisälä	x	x
Suojärvi	x	x	Kaukola		x
Pälkjärvi	x	x	Kurkijoki		
Salmi	x	x	Jaakkima		
Suistamo	x	x	Parikkala		
Sortavala	x	x	Pyhäjärvi	x	x
			Sakkola	x	x
Impilahti		x	Rautu	x	x
Hiitola		x	Käkisalmi	x	x
Kurkijoki					
Jaakkima					
Parikkala					

Pohjois-Karjalan kihlakunta

1722-75

Kitee, Kesälahti, Liperi, Pie-
lisjärvi, Ilomantsi, Suojärvi,
Pälkjärvi, Tohmajärvi.